

Leto IX.
Št. 12
23. 6. 1965

Emajlirac

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE EMAJLIRANE POSODE

OB 20-LETNICI OSVOBODITVE

Terenska organizacija ZB Gaberje in aktiv ZB Tovarne emajlirane posode sta organizirala skupno proslavljanje dvajsetletnice osvoboditve.

Zato so v nedeljo, dne 23. maja priredili partizansko srečanje na Frankolovem. Ta dan praznujejo na Frankolovem krajevni praznik v spomin na najhujši zločin, ki so ga fašisti napravili že na pragu svobode. Udeleženci partizanskega srečanja so se zbrali pred tovarno in odpeljali na Frankolovo. Vreme je bilo lepo in razpoloženje prijetno. Pred prosvetnim domom so se zbrali borci, aktivisti in interiranci iz bližnjih vasi.

Godba našega podjetja je odigrala koncert partizanskih pesmi in koračnic, nakar so ob 10. uri člani ZB položili vence na grobove mučnikov.

Člani ZB so obiskali več hribovskih kmetij, kjer so jih med vojno kot partizane radi sprejemali in jim stregli; razdelili so pakete, katere jim je podarila Tovarna emajlirane posode. Tudi tokrat so jih postregli s sadjcem in domačim kruhom kot nekdanj. Prijateljsko so se pomenkovali in si želeli, da jih še večkrat obiščejo.

Popoldne so — zbrani v povorki — udeleženci partizanskega srečanja odšli v vas Lindek, kjer je zbranim spregovoril predsednik krajevnega odbora ZB Gaberje tovariš Jakše.

Za tem je sledil pripravljen kulturni program.

Stane Kurnik

Z ZADNJE SEJE UPRAVNEGA ODBORA

Počitniško delo in letovanje

10. JUNIJA SE JE SESTAL UPRAVNI ODBOR NA IZREDNI SEJI IN OBRAVNAVAL:

- RESTRIKCIJSKE UKREPE ZA NAŠO TOVARNO;
- LETOVANJE OTROK ČLANOV KOLEKTIVA;
- POČITNIŠKO DELO IN POČITNIŠKO PRAKSO;
- VROČINSKI DODATEK.

Najprej je glavni direktor poročal o restriktivskih ukrepih v našem gospodarstvu in kako ti ukrepi vplivajo na naše podjetje. Poročilo je vzel upravni odbor na znanje.

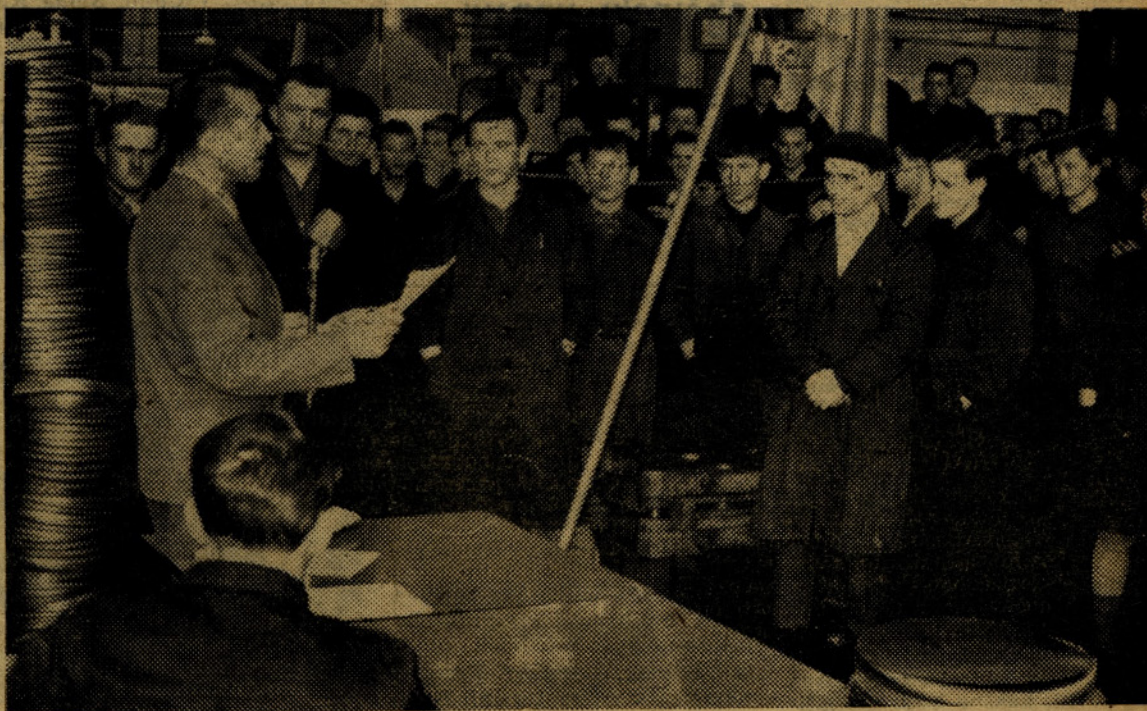
V zvezi s predlogom kadrovske socialne službe, da bi prosta ležišča v weekend hišicah in v vili Gini v našem počitniškem domu v Crikvenici zasedli s skupinami otrok članov kolektiva, ki zaradi številnih prijav niso prišli v poštev za letovanje v Baški in za vodenje in zdravstveno oskrbo teh skupin najeli 2 osebi ter bi se s tem zvišala predračunska izguba našega doma za 187.000 din, je upravni odbor sklenil, da se z letovanjem članov kolektiva maksimalno izkoristijo kapacitete počitniškega doma, pri čemer je izvajati tudi zame-

njave kapacitet z drugimi kolektivi.

Glede počitniškega dela in počitniške prakse med šolskimi počitnicami v letošnjem letu je UO sklenil, da se sprejme na počitniško delo največ do 383 šolarjev oz. dijakov na delovna mesta v proizvodnji, na obvezno

prakso pa naše štipendiste in 25 drugih dijakov in študentov. Pri sprejemanju imajo prednost otroci članov kolektiva. Počitniško delo se nagradi z 80 din na uro in 10 din gibljivega dela glede na prizadevnost, počitniška praksa pa: dijaki srednjih šol 10.000 din in 5.000 din gibljivega dela, študenti višjih in visokih šol pa 15.000 din in 5.000 din gibljivega dela. Vsi ti so upravičeni na koriščenje toplega ali hladnega obroka po cenah kot člani kolektiva.

Glede vročinskega dodatka pa je UO zavzel isto stališče kot v letu 1964.

Na zborih delovnih ljudi so izbrali najboljše soaelavce za kandidate članov obratnih delavskih svetov in delavskih svetov ekonomskih enot. Izmed njih bomo v soboto, 26. junija, izvolili tiste, ki nas bodo zastopali v novih organih delavskega samoupravljanja v delavnicah, obratih in službah.

*V soboto
dokažimo s
polnoštevilno
udeležbo na
volitvah, da
smo zreli
upravljalci*

Foto LT »Emajl«

IRROBI

Kaj bo s šolo na Frankolovem

Financiranje investicij v šolstvu v celjski občini še ni rešeno. Posebno težka situacija je nastala letos, ker so bili ukinjeni družbeni investicijski sklad in tudi del hranilnih vlog ni mogoče več koristiti za negospodarske investicije.

Ureditve šole na Frankolovem je bila predvidena že v lanskem letu. Družbeni sklad za šolstvo pri skupščini občine Celje je v ta namen predvidel 13 milijonov dinarjev, prvotni predračun, ki ga je pripravil Ingrad pa je znašal okrog 40 milijonov dinarjev. Ko je Zavod za napredek gospodarstva kasneje izdelal dokončne načrte za adaptacijo, je predračun znašal preko 80 milijonov dinarjev. Zaradi tega so se porajala vprašanja, če morda ne bi bilo boljše zgraditi povsem novo šolo.

Resna ovira za izvedbo adaptacije je bila bojazen pred talno vodo, ki sega zelo visoko. Na osnovni proučevanj posebne komisije pri skladu za šolstvo in mnenja strokovnjakov iz republiškega sekretariata za šolstvo je bilo dokončno sklenjeno, da se šola na Frankolovem adaptira. Načrti so narejeni in je sklad izdal zanje 2 milijona 546 tisoč dinarjev. H gradnji se ni moglo pristopiti v lanskem letu, zaradi omenjenih neresenih vprašanj pa tudi sicer ne bi bilo mogoče, ker je sklad razpolagal od predvidenih 105 milijonov dinarjev za investicije v šolstvu samo z 84 milijoni.

Kdaj bo šola na Frankolovem adaptirana, je težko reči. Jasno je samo to, da je po prioriteti omenjena šola na drugem mestu, za šolo v Štorah. Kakor je znano, je v proračunu občine Celje za leto 1965 zagotovljenih za negospodarske investicije samo 52 milijonov dinarjev. Skupščina teh sredstev še ni razdelila.

Kakšen bo na jeseni priliv v srednje šole?

Svet za šolstvo pri celjski občini je na eni svojih zadnjih sej ugotovil, da bo na jesen priliv iz osemletk v srednje šole precej velik. Zato bo treba pravočasno ugotoviti, kakšne bodo zmogljivosti v posameznih srednjih šolah.

Računajo, da se bo samo v gimnazijo vpisalo okoli 900 no-

Lep sprejem bivših borcev V. prekomorske brigade

V četrtek, 10. junija, je bila v Narodnem domu svečana seja občinske skupščine v počastitev V. prekomorske brigade narodnega heroja Ivana Turšiča-Iztočka.

VESTI IZ KOMUNE

Obnova ceste Višnja vas - Dobrna

Občinska skupščina v Celju je sklenila, da se sredstva iz rezervnega sklada koristijo namensko le za sanacijo po poplavi. Iz teh sredstev bodo letos asfaltirali cesto Višnja vas—Dobrna, ki je bila tudi prizadeta ob zadnji poplavi. Šest kilometrov ceste od Višnje vasi do Strmca so že asfaltirali. Računajo, da bodo letos s sredstvi 165 milijonov din, ki so v ta namen na razpolago, obnovili domala vso cesto do Dobrne.

Delovni čas in dnevi pri občinski upravi

Na predzadnji seji občinske skupščine so sprejeli odlok o delovnem času, upravnih organov Skupščine občine Celje. Delovni čas občinskih upravnih organov traja neprekinjeno 7 ur dnevno in to med 7. in 14. uro.

Uradni dnevi za stranke (kar velja tudi za krajevne urade) so ob ponedeljkih, sredah in sobotah med 8. in 12. uro. Predsednik in podpredsednik sprejemata stranke vsak torek in sredo med 9. in 12. uro. Službe, ki imajo stalen opravček s strankami, pa sprejemajo stranke vsak delovni dan, med 9. in 12. uro.

vih dijakov. Stiska pa bo tem večja zaradi tega, ker preurejajo eno učilnico v kabinet za poučevanje tujih jezikov. Tako bo en oddelek v jeseni manj. Poleg že obstoječih delovnih kabinetov bo učilnica za poučevanje tujih jezikov še en pogoj več, ki so potrebni za verifikacijo gimnazije.

Občinska skupščina je na seji sprejela odlok o prevzemu pokroviteljstva za brigado in odlok o imenovanju ulice po tej brigadi v novem naselju Otok III. Predsednik občinske skupščine Marjan Učakar je ob tej priliki izročil nekdanjemu komandantu te brigade Stanetu Mahnetu zastavo.

Borci so izročili gostiteljem prve izvide knjige »Prekomorci«, v kateri je orisana zgodovina vseh prekomorskih enot. Slovesnost, ki se je končala s sprejemom pri predsedniku občinske skupščine ter z ogledom celjskega muzeja revolucije, so prisostvovali številni borci te brigade iz celjskega območja ter zastopniki občinskih družbenih organizacij. Svečano vzdušje tega srečanja je še povečal nastop celjskega komornega zbora.

Izvoljeni trije novi odborniki v občinsko skupščino

V nedeljo, 13. junija, so bile nadomestne volitve 3 odbornikov v občinski zbor občinske skupščine v treh volilnih enotah na Dolgem polju.

Tako so bili izvoljeni 3 novi odborniki, in sicer Zdravko Trogar, predsednik občinskega odbora SZDL v Celju, Stane Korkalj ml., direktor Žižne ter Milan Seničar, novinar pri celjskem radiu. Volilna udeležba je bila zelo dobra, saj je volilo 85,5 odstotkov vpisanih volivcev, za kandidate pa je glasovalo nekaj čez 95 % volivcev.

GLOBUS

Elektronska obdelava podatkov je v svetu v polnem razvoju. Na vsak milijon prebivalcev pride v ZDA že 240, v Švici 80, v Švedski 59, v Veliki Britaniji 28 elektronskih računskih strojev (computerjev), ki jih prvenstveno uporabljajo za kontroliranje zalog v skladiščih, programiranje proizvodnje in pri konstrukcijskih izračunih.

Kljub pomanjkanju surovin in ostalega reprodukcijskega materiala se je v prvih štirih mesecih 1965 povečala jugoslovanska industrija za 12 odstotkov, pri čemer je največji porast zabeležen v Bosni in Hercegovini 15 %, Hrvaški 14 %, Srbiji 13 %, medtem ko znaša porast v Sloveniji le 8 odstotkov.

Proizvodnja hladilnikov je v Franciji leta 1964 dosegla že 1.090.000 kosov ali 15 odstotkov več kot prejšnje leto. Kljub temu se je uvoz v tem letu ponovno povečal in dosegel 291 tisoč kosov (predvsem iz Italije, ZR Nemčije in Vel. Britanije), izvoz pa je lahko nazadoval.

Vse socialistične države v svetu so leta 1964 sodelovale v svetovni industrijski proizvodnji že z deležem 38 odstotkov. Pri tem je samo industrijska proizvodnja Sovjetske zveze prispevala 20-odstotni delež svetovni industrijski proizvodnji. Leta 1937 je znašal delež SZ šele 10 odstotkov.

Pokojni Franc Kač je bil nosilec visokih odlikovanj in častni meščan občine Celje. Slika prikazuje trenutek, ko kot prvi predsednik centralnega delavskega sveta sprejema ključne tovarne — simbol dokončne zmage delavstva

Zakaj še ni nobenega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov?

Sedanji pravilnik o delitvi osebnih dohodkov je bil sprejet na centralnem delavskem svetu leta 1961. Od takrat pa do danes je bilo vanj vnešenih mnogo popravkov, velikokrat tudi popravki popravkov (predvsem za nadure, izredni plačan dopust, nadomestovanja in drugi členi). Nekateri členi pa so taki, da jih sploh ni bilo moč izvajati. Tako npr. prihrankov na materialu ne obračunavamo, tudi 21. člen, ki govori o formiranju sredstva za vzdrževalne službe (dosedanja EE 7) se ne izpolnjuje. Vse to ustvarja videz, kot da živimo brez pravilnika o delitvi osebnih dohodkov in nekatere že vznemirja, zakaj še nimamo novega, saj zdaj že vendar imamo tudi strokovne službe za to in kaj potem še čakamo.

O tem, da živimo brez pravilnika ne bom pisal, ker to je samo varljivo videz. Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov imamo in se ga tudi držimo (razen na mestih, kjer to ni mogoče, npr. za prihranke na materialu). Težko se je v njem znajti, ker ima veliko popravkov, a velja še.

Napisati novega ni najtežje. To je tudi vsekakor potrebno, a

dokler mi organizacijsko nismo urejeni, tako dolgo tudi novi pravilnik ne bo zaživel. Imel bo člene, ki se ne bodo mogli izvajati in bodo namen samemu sebi. Mar je logično, da nekdo na križišču dveh cest prej postavi znak, kot se ustreza komisija zmeni, katera cesta je prednostna?

V čem je ta organizacijska nezrelost. Dosedanja EE 7 gre na dvoje. Orodjarna bo imela svoj obračun osebnih dohodkov, vzdrževalne službe svojega. Tudi dosedanja EE 8 je po novi organizaciji razdeljena na več enot. Dekor oddelek je enota za sebe. Vse te enote morajo najprej imeti svoja merila za ugotavljanje mesečne mase osebnih dohodkov ki jim pripada za opravljeno delo (tu niso mišljeni posamezniki v tej enoti, ampak cela enota kot ena gospodarska celica v podjetju). Vsaka enota ima in mora imeti svoja sredstva za delitev, ker šele takrat predstavlja nekaj samostojnega. Zato tudi vse te nove enote morajo najprej imeti svoja merila za ugotavljanje pripadajoče jim mesečne mase denarja. Ta merila postaviti, to je prehodni korak, šele potem je na vrsti pravilnik. In pri postavljanju teh meril je veliko dela. Če ta merila morajo biti taka, da enote v podjetju nimajo svojih interesov, ki bi bili v nasprotju z interesi podjetja. Npr. da so vzdrževalne službe kot servisna delavnica, ki ji druge enote (ali podjetje) plačujejo ure za razne usluge. Če bi to bilo, bi vzdrževalnim službam bilo celo v interesu, da je čim več okvar, kajti to bi pomenilo za njih »da jim posel cvete«, na drugi strani bi se pa podjetje

mučilo zaradi mnogih izpadov. To je samo primer, ki nam pove, da so res lahko interesi enot eni, interes podjetja kot celote pa drugi. Nekaj podobnega je lahko v proizvodnih enotah. Cenik osebnih dohodkov (vsota osebnih dohodkov v artiklu) je pri nekem artiklu za eno ekonomsko enoto zelo ugoden, zato se poteguje, da bi delala čim več tega artikla, a podjetje pri končni realizaciji pri tem artiklu dobi zelo malo ali pa nič. Tudi v tem primeru se interes ekonomske enote in interes podjetja kot celote razhajata.

Prav ta problematika je za nas še zelo pereča in smatram, da je naša prva naloga urediti najprej to. Uskladiti interese posameznika, ekonomske enote in podjetja kot celote (da se bo nekaj splačalo delati za posameznika, za enoto in za podjetje). Postaviti taka merila za delitev, ki bodo to zagotavljala, najprej to, potem pa imamo vse osnove za dober pravilnik. Sam pravilnik nam ne bo prinesel nič denarja, zgoraj navedene stvari pa. Najprej moramo vsako enoto osamosvojiti pri obračunu (enote pa nimajo vse enakih meril, npr. proizvodna enota s serijsko proizvodno, vzdrževalna enota, orodjarna, vodstvene enote), potem bo pa tudi novi pravilnik skoraj sam po sebi veljaven.

ADAPTACIJA ŠOLE ZA MEDICINSKE DELAVCE V CELJU

Občinski svet za šolstvo je pred dnevi obravnaval adaptacijo šole za medicinske delavce v Celju. V tej zvezi je priporočil skladi za šolstvo II. stopnje, da bi v ta namen dodelil 7,5 milijonov din iz sredstev, ki pritekajo v ta sklad iz zdravstvenih ustanov v Celju.

SPREJEMNI IZPITI ZA VPIS V SREDNJE ŠOLE IN MATURA NA CELJSKI GIMNAZIJI

Na seji Sveta za šolstvo so bili člani sveta pred dnevi obveščeni, da bodo 21. in 22. junija sprejemni izpiti za vpis v vse srednje šole v Celju. Izpit bo iz slovenščine, tujega jezika in matematike.

Maturo na gimnaziji bo polagalo 220 dijakov iz 8 oddelkov, začela pa se bo 22. junija.

Po vojni smo — v razvojni fazi industrializacije — v sklopu splošne organizacije podjetja zanemarjali vprašanje kvalitete, ker smo vso pozornost osredotočili na kvantiteto. Medtem pa je študij kontrolnih metod v svetu izredno napredoval in dosegel že stopnjo znanosti.

Moderne metode uporabljajo izsledke tehnične statistike in verjetnostnega računa v povezavi z inženiringom. Statistične metode so same na sebi sicer že stare, le njihova uporaba v industriji pri kontroli in analizah celotnega industrijskega procesa je nova. Do njihove uporabe je prišlo šele med zadnjo svetovno vojno. Danes so te metode kontrole kvalitete ob uporabi tehnične statistike oziroma se uvajajo tudi v naši državi.

Prvo srečanje evropskih strokovnjakov za kvaliteto je organizirala Evropska agencija za produktivnost (EPA) 1956. leta v Parizu s ciljem: enotna kontrola kvalitete proizvodov.

Statut EPA predvideva za kontrolo kvalitete: z vsemi primernimi sredstvi propagirati, pospeševati, razširjati in izboljševati uporabo kontrole kvalitete s posebnimi statističnimi in drugimi metodami z namenom, da se izboljša kvaliteta in zanesljivost, zmanjšajo stroški in doseže integrirana kontrola kvalitete proizvodov.

Teme letnih konferenc Evropske organizacije za kontrolo kvalitete nazorno kažejo usmeritev razvoja od leta 1956 do danes:

- Odnosi med potrošnikom in proizvajalcem;
- Poenostavljene metode kontrole kvalitete;
- Kontrola kvalitete proizvodov in njen pomen za industrijo;
- Kvaliteta in zanesljivost;
- Znižanje stroškov in kontrola kvalitete;
- Ocenjevanje in nagrajevanje kvalitete.

Danes so vključene v EPA Italija,

Francija, Velika Britanija, Češkoslovaška, Danska, Zapadna Nemčija, Norveška, Švedska.

Obstajajo izglede, da bo pristopila še to leto te organizaciji tudi Jugoslavija. Letos bo ob priliki IX. letne konference tega združenja ustanovljen Mednarodni center za kvaliteto (International Quality Centre), ki bo nudil vodilnemu kadru v industriji, strokovnjakom in drugim uporabnikom pomoč pri izobraževanju in posredovanju informacij s področja kontrole kvalitete.

Iz poročila RKW o organizaciji tehničnih kontrol v evropskih podjetjih smo zbrali podjetje Metal Box Company Ltd — obrat Leicester, katerega dejavnost je nam nekoliko podobna. Pod-

— Kontinuirano zbiranje podatkov o kvaliteti, vrednotenje rezultatov ter izdelava poročil in analiz.

To je delo statistične analize kontrole. Kontrola surovin, proizvodnje in končnih izdelkov.

Kjer je le mogoče so v uporabi X—R kartice, ki dajo najboljšo ocenitev kvalitete. Po možnosti se uporabljajo metode preiskave brez porušitve materiala. Velikost vzorcev je majhna v primerjavi z obsegom proizvodnje. Vzorec in interval zavisita od delovnega procesa, ca. 4. kom. na interval ali manj, kar znaša 0,2 do 0,03 % produkcije. Na kontrolnih karticah so vrisane še opozorilne črte, s čemer je preprečena možnost večjega pojavljanja slabe kva-

Tako izračunane vrednosti kvalitete se ne uporabljajo za obračun plač, pač pa so važen podatek za kontrolo proizvodnje in prispevajo k dvigu kvalitete proizvodnje. Če leži povprečna vrednost X izven tolerančnega območja se ponovno vzame vzorec. V proizvodnem procesu je potrebno takoj ukrepati če tudi pri drugem vzorcu srednja vrednost X leži izven tolerančnega polja.

Pri ocenjevanju ločijo manjše napake od večjih. V osnovi posevčajo večje pozornost manjšim napakam, ki pa so dopuščene v večjem obsegu (povprečno do 30 %). Po izkušnjah podjetja se prepreži pojavljanje večjih napak; če se posveti pozornost manjšim napakam, ki pa so obenem tudi merilo za število večjih napak. Večji odstotek napak dopušča boljše ocenitev njihovih kvalitete kot pa višji odstotek.

V nasprotnem slučaju bi bil potreben večji vzorec — pri čemer pa se pojavlja vprašanje ekonomske upravičenosti. Gotovi izdelki se prevzamejo z redkimi izjemami vzorčno. Podjetje posevča posebno pozornost enakomernosti kvalitete. V obratih je na vidnih mestih prikazan odnos med kvaliteto in kvantiteto približno v naslednji obliki:

V zadnji uri izdelano	..... kom.
neodgovarajoča kvaliteta	..... %
V zadnjem jedru: povprečno izdelano na uro	..... kom.
neodgovarajoča kvaliteta	..... %

Dalje je navedena še napaka, ki največ vpliva na % slabe kvalitete. Po mnenju vodstva podjetja lahko statistična kontrola kvalitete dela samo v tisti proizvodnji, katera je seznanjena z osnovami in metodami dela te kontrole.

Še o statistični kontroli kvalitete

jetje proizvaja tiskano posodo najrazličnejših vrst in oblik. Pred tiskanjem se predmeti temeljno lakirajo, barvajo, krovnjo lakirajo in žgejo. Ker je mogoče naenkrat zanašati samo dve barvi, postopke večkrat ponavljajo. Statistična kontrola kvalitete deluje v podjetju že od leta 1952. Njena naloga je:

- Razvoj metod ugotavljanja kvalitete;
- Analiza produkcijskih procesov (stabilnost, variabilnost);
- Izdelava standardov kvalitete;
- Seznanjanje kontrolorjev z zgoraj navedenimi nalogami ter z elementi statistike;
- Izdelava kontrolnih metod;
- Vzgojiti pri neposrednih proizvajalcih smisel za kvaliteto;

litete. Ta sistem omogoča tudi ocenitev personala na strojih. Če leži srednja vrednost X v območju opozorilnih mej, šteje 3 točke; če leži izven območja, vendar še v tolerančnem polju, šteje eno točko; če pa leži izven tolerančnega polja pa šteje — 1 točko.

Na primer:

70 X v območju opozorilnih mej	= 210 točk
20 X izven opozorilnih mej, vendar še v toleranci	= 20 točk
10 X izven tolerančnega polja	= — 10 točk
100 X	Skupaj 220 točk

Vrednost kvalitete = $\frac{220}{100} = 2,2$

FRANCU KAČU V SLOVO

Dealvec sem. Proletarec; torej človek enak Francu, od katerega se poslavljamo. Zato v mojih besedah ne bo tistih, ki silijo solze v oči. Ne bo jih tudi zato, ker tega Franc ne bi hotel. On je svoje življenje posvetil boju in umrl je kot borec.

Za ime Franca Kača je povezanih dvoje obdobjev Tovarne emajlirane posode. Obdobje pred vojno, ki je bilo prežeto s krvavimi žulji in stisnjenimi pestmi; obdobje gladi in izkoriščanja; obdobje neenakopravnega boja z lastnikom za osnovne delavčeve pravice. Zato ni naključje, da je tudi prav Franc Kač kot prvi izvoljeni predsednik centralnega delavskega sveta zastavil prve korake delavskega samoupravljanja; obdobju, ki pomeni rezultat dolgotrajnega boja proletarcev in štiriletnega boja zoper okupatorja.

Franc Kač

Kot štirinajstletni fant se je Franc Kač zaposlil v našem podjetju. Ze v rani mladosti je čutil vso skopost in grenkobo kruha, ki mu ga je rezal tujji lastnik. Kaplja za kapljo je pronicalo vanj spoznanje o nujnosti boja za osnovne človekove pravice; iz dneva v dan je spoznaval, da ob tem boju ne bo ostal ob strani. Ze leta 1922 je stavkal. Čeravno je bila to le tridnevna stavka, je vendarle dokazala, da je le v solidarnosti celotnega delavstva moč, ki se ji lastnik ne more upreti. Zmaga je bila majhna, a bila je pomembna za delavsko gibanje tovarne.

Odločnost, tovarištvo in nepopustljivost Franca Leskoška-Luke so mu bili svetel zgled in nenehna opora v letih, ko se je tudi sam vključil v aktivni boj s tem, da so ga na predlog tovariša Leskoška izvolili leta 1931 za glavnega delavskega zaupnika.

Od tistega dne je zaslediti v skromnih zapiskih o bogatem delavskem gibanju v tovarni vse pogosteje njegovo ime, ki je bilo nenehno povezano z imeni njegovih ožjih sodelavcev, zlasti pa z imenom Franca Leskoška-Luke. Bil je eden organizatorjev zleta naprednih slovenskih kovinarjev na Jesenicah; uspelo mu je organizirati, da so se malone vsi delavci tovarne udeležili zleta Svobod 1935. leta v Celju, na katerem je govoril tovariš Leskošek in ki se je sprevrgel v spontano proletarsko manifestacijo.

Nikakor pa ne moremo mimo leta 1936, v katerem je organiziral po nalogu partije in ob vsestranski podpori Franca Leskoška-Luke dve veliki stavki.

Zlasti druga — trajala je od 27. avgusta do 6. septembra — je bila silno dramatična. Lastniku je uspelo streti delavstvo le s pomočjo policije, žandarmerije in gasilstva. Neenak boj je bil sicer izgubljen, vendar je proletariat doživel veliko moralno zmago in kljub porazu dokazal svojo moč.

Franc Kač je bil tedaj z neštetiimi drugimi somišljeniki na cesti. Ostal je brez kruha in strehe nad glavo. Čeravno zaradi rdečega znamenja, ki mu ga je vtisnil v delavsko knjižico Westen, dve leti ni mogel dobiti službe, ni klonil. Preselil se je v Zagreb, kjer mu je uspelo dobiti leta 1938 delo v emajlirnici Gorica. Njegov dom je postalo zatočišče tovarišev Kardelja, Leskoška, Toneta in Vide Tomšič ter nešteti drugih, ki so se morali sprva skrivati pred režimom stare Jugoslavije, v prvih letih pa preganjani od okupatorjevih policistov.

Ze nekaj tednov po svobodi je bil Franc Kač že v Celju in se zaposlil v Tovarni emajlirane posode. Svoj boj, začel že v rani mladosti, je dobojeval 25. avgusta leta 1950, ko je kot prvi predsednik sprejel ključke tovarne. Tedaj je s tem simboličnim znakom zmage delavstva za svoje pravice doživel tisti trenutek, za katerega se je bojeval domala vse svoje življenje in ki mu je posvetil mladost in zrela leta. Natanko prvega maja 1953 je bil upokojen. Odšel je v zasluženi pokoj tedaj, ko je delavstvo tovarne praznovalo svoj praznik — in tudi v tem je nek simbol. Boj je bil zanj končan in odšel je praznovat svoj praznik.

Zal mu pa kruta usoda ni namenila dolgo uživati sadov njegovega boja. Življenje je posvetil boju za lepšo prihodnost, sam je pa tega življenja užil le malo. A tu ni kaj spreminjati! To grenko in nepravilno dejstvo moramo sprejeti tako, kot je znal on sam — stisniti moramo zobe in se odločno zarezati dejstvom v oči, pa naj bo bolečina še tako velika.

Dragi tovariš! Obljubljamo ti, da bomo tvoj boj dobojevali. Popisane strani kronike, v katerih je pogosto omenjeno tvoje ime, nam bodo zgled, kako premagovati težave. In prav te strani so ti lepši spomenik, kot bi ti ga mogel postaviti kdor koli.

Večkrat slišimo kritike čez tako samoupravljanje, kot ga imamo. Vse kritike niso umestne in utemeljene, a nekatere so.

Imel sem priložnost veliko slišati in čitati o samoupravljanju, zato želim na kratko spregovoriti o samoupravljanju v našem kolektivu. Ni namen samoupravljanja samo to, da imamo delavske svete, upravni odbor in razne komisije in dalje, da lahko vsak pove svoje mišljenje, da odloča več ljudi, ne pa samo en človek — vse to je premalo. Eden od najvažnejših vzrokov, zakaj smo uvedli samoupravljanje je ta, da bi zvišali produktivnost in da bi dosegali boljše gospodarske rezultate, kot če samoupravljanja ne bi imeli. Kako je to možno?

Mi vemo, da v končni ceni vsakega artikla nastopajo mnogi stroški (npr. material, elektrika, aceten, amortizacija, razni režijski stroški in tudi osebni dohodki, če jih smatramo kot stroške). Iz prakse vemo, da znajo nekateri en in isti artikel poceni narediti, drugi dražje, tretji pa najdražje. To se pravi, da

vsi proizvajalci ne porabijo enako materiala, elektrike, amortizacije in vseh drugih stroškov po enoti proizvoda. Znižati stroške po enoti proizvoda ni lahko, posebno še, če nimajo proizvajalci interesa za štednjo pri vseh vrstah stroškov. Interes bomo pa imeli takrat, ko bomo imeli neposredno korist od te štednje pri stroških. In prav na tem področju (štednja pri vseh vrstah stroškov oziroma pocenišev proizvodnje) se mora samoupravljanje najbolj razživeti.

Naše ekonomske enote so premalo ekonomske. Kake ekonomske rezultate dosegajo, o tem zaposleni v enoti bolj malo vedo ali pa nič. Koliko dohodka ustvari katera ekonomska enota ali koliko je znižala dejanske stroške pod planirane, pri katerih stroških je pocenila proizvodnjo, o tem na delavskih svetih ni govora. Samo to, da so osebni dohodki odvisni od količine izdelkov, ne pa tudi od tega, koliko nas ti izdelki stanejo, to je premalo za samoupravljanje. In dokler mi nimamo realnih rezultatov o tem, koliko do-

Naše samoupravljanje

hodka ustvarjajo posamezne ekonomske enote, tako dolgo bi bilo bolj prav, da te enote imenujemo tehnične enote, ne pa ekonomske. In dokler ne bodo stroški po posameznih ekonomskih enotah vplivali na osebne dohodke, tako dolgo niti ne bo materialnega interesa zaposlenih, da bi delali s čim nižjimi stroški, to se pravi, ne bo interesa, da bi gospodarili. Pri razvitem samoupravljanju pa je to nujno (da vsi ali večina gospodarji), ker šele takrat proizvodnjo pocenimo in imamo več čistega dohodka za delitev in investicije.

To, kar imamo danes, je tudi samoupravljanje, a še nepopolno. Delavski sveti po ekonomskih enotah razpravljajo o zaposlovanju, o delitvi dosežka ekonomske enote in o disciplini, a to je mnogo premalo. Kako so zaposleni v ekonomski enoti go-

spodarili, koliko več ali manj dohodka so ustvarili zaradi boljše ali slabšega gospodarjenja (kar bi moralo biti razvidno iz računovodskih podatkov), kaj je treba še ukreniti, da bodo v naprej čisti rezultati še boljši, kam se najbolj izplača investirati, skratka o takem pravem gospodarjenju je zelo malo govora ali pa nič. To nam pa tudi pove, da je naše samoupravljanje še revno.

S tem, če samo več diskutiramo kot nekoč, s tem še kvaliteta samoupravljanja ni bistveno porasla. Če samoupravljalce še vedno ne pozna stroškov, s katerimi proizvaja, če ne čuti, koliko mu višji ali nižji stroški po enoti proizvoda vplivajo na višino njegovega osebnega dohodka, potem še ni gospodar nad svojim delom. Sama količina še ni dovolj. Če skupina ljudi pri nas izdelava en avtomobil in enak

O INDUSTRIJSKEM OBLIKOVANJU

V eni prejšnjih številkih »Emailirca« smo poročali o tem, kako je potekal razgovor med predstavniki Društva likovnih umetnikov uporabne umetnosti iz Ljubljane (ing. arh. Košak in ing. arh. Kralj) in člani našega kolektiva. V našem poročilu smo obljubili, da bomo v eni prihodnjih številkih spregovorili nekaj besed o problematiki sodobnega industrijskega oblikovanja doma in v zamejstvu.

Industrijsko oblikovanje pridobiva v današnjem svetu vedno bolj na pomenu, čeprav lahko mirno trdimo, da tu ne gre za dejavnost, ki je nova in do sedaj nepoznana. Prvič se je človek srečal s problemi oblikovanja, ko je pričel izdelovati predmete za vsakdanjo rabo. Ze takrat se je namreč znašel med dvema hoteljima: želel si je predmet, ki bo kar najbolj uporaben in ki bo istočasno lepša videza. Združiti drugo z drugim pa ni enostavno in predstavlja bistvo problema, ki je ostal v svoji veljavi vse skozi dolga tisočletja človekovega razvoja pa do današnjih dni. Potreba po specializaciji se je v zadnjih desetletjih pokazala tudi na tem torišču človekovega ustvarjanja in tako je nastala dejavnost industrijskega oblikovanja, tisti pa, ki so se posvetili samo tej novi ustvarjalni panogi, so postali poklicni industrijski oblikovalci.

Ljudje neprenehoma spreminjajo svoje zahteve, svoj okus, svoje nazore in prav ta njihova muhavost zahteva od proizvajalcev dobrin neprenehnega prilagajanja. Poslušati zahteve trga in se prilagoditi njihovim zahtevam je osnovna naloga industrijskih oblikovalcev. To je težak in odgovoren posel. Ne smemo namreč pozabiti, da so zahteve največje tam, kjer je tudi največ denarja.

je še nepopolno

avtomobil izdelala skupina ljudi v Franciji, a je njihov za 30 % cenejši (ker so štedili pri stroških), petem je razumljivo, da bodo ti Francozi upravičeni in zmožni na višje osebne dohodke.

Naše ekonomske enote tudi po velikosti niso najbolj primerne za racionalno gospodarjenje. Nekatere so prevelike (praksa drugod je pokazala, da so najuspešnejše take ekonomske enote, ki imajo manj kot 150 zaposlenih). Če v tako velikih enotah merimo rezultate, so ti rezultati preveč povprečni in malo konkretni za neposredne proizvajalce. V taki veliki enoti je mnogo manjših skupin in prav rezultati teh manjših skupin so v veliki enoti (kjer je samo en rezultat) zabrisani. Dobri in slabši se med seboj kompenzirajo, ni toliko skupnega interesa, vsak se nagiba na svojo stran, ker nima toliko moči, da bi občutno vplival

Industrijski oblikovalec mora torej dati idejo o novem predmetu, ki mora biti funkcionalen in prilagojen okusu kupca. Tako funkcionalnost kot okus pa sta odvisna od navad in pogledov, od mentalitete, od ravni življenjskega standarda, od kupne moči itd. Industrijski oblikovalec mora torej imeti izreden »posluš« in prefinjen občutek ter poleg obvladanja svoje stroke še veliko porcijo splošnega znanja. Vse to pa ne pride samo po sebi; tudi specializirane šole uspejo dati le del potrebnega znanja in potrebne razgledanosti.

Samo eden od mnogih primerov prav nazorno ilustrira našo

»Odpustili bomo celo upravno poslopje«

SKOZI STOLETJA JE ŽE OBSTAJALO NASPROTJE MED FIZIČNIM IN UMSKIM DELOM. UMSKI DELAVCI SO SI NAJVEČKRAT SKUŠALI PODREDITI FIZIČNE DELAVCE IN JIH TAKO IZKORIŠČATI. UMSKI DELAVCI SO BILI BOLJE PLAČANI KOT FIZIČNI IN SE DANES ŽIVI PREPRIČANJE, DA KDOR DELA V PISARNI, PREDSTAVLJA NEKAJ VEČ, NEKAJ BOLJŠEGA. ŽAL JE TAKO, DA KAR JE STOLETJA PRODIRALO V ČLOVEŠKO MISELNOST, NE MORE IZGINITI ČEZ NOČ ALI ČEZ NEKAJ LET.

Ne smemo trditi, da je danes nasprotje med fizičnim in umskim delom že odpravljeno, a tudi ne smemo biti ekstremisti v drugo stran. Napak je misliti, da je umski delavec eno, fizični pa drugo, da umski samo izkorišča

zaostalost v dejavnosti industrijskega oblikovanja: lani je Danska izvozila v ZDA petkrat manj lesnih izdelkov kot Jugoslavija in prejela za svoj izvoz enak izkupiček kot naša država. To pomeni, da so naši proizvodi petkrat cenejši od danskih. Takšnih in podobnih primerov bi verjetno lahko našli še več.

Uspešnost delovanja industrijskih oblikovalcev pa ni odvisna le od njih samih, marveč predvsem od uspešnega funkcioniranja in medsebojnega dopolnjevanja drugih služb in strokovnjakov. Ekonomisti morajo poskrbeti za raziskavo tržišča, tehniki morajo sodelovati pri iskanju najbolj ekonomičnih in tehnično najlažje izvedljivih tehnoloških postopkov, propagandisti se morajo prilagoditi njihovim zahtevam, komercialisti morajo sodelovati pri proučevanju rekla-

macij, ki predstavljajo najboljše čutilo za presojo uspeha ali neuspeha.

Tudi v našem podjetju smo že naredili prve korake na težavni poti uveljavljanja industrijskega oblikovanja. V novi organizacijski shemi Inštituta je predvidena posebna grupa za industrijsko oblikovanje, ki je trenutno zasedena le z dvema sodelavcema. Da bi čimprej nadoknadili zamujeno, smo navezali zelo dobre stike z Društvom likovnih umetnikov uporabne umetnosti v Ljubljani. To sodelovanje je že dalo prve rezultate: izmenjavo mnenj o »GARANT-ELEKTRO POSODI« je smatrati kot dragocen prispevek k odpravi pomanjkljivosti, ki smo jih spregledali. V kratkem pa bo prišlo do osnovanja stalnega foruma, ki bo sodeloval z našimi industrijskimi oblikovalci pri reševanju tovarniške problematike. Prepričani smo, da smo ubrali pravilno pot in čim več bo sodelovanja, tem prej lahko upamo na prve pomembnejše sadove naših prizadevanj.

Hudales

litični oceni), dobi neko umsko delo več točk kot enako težko ali še težje fizično delo (s čimer se seveda nikakor ne strinjам), a zaradi tega še ne smemo reči, da je eno delo res delo, drugo pa je manj vredno.

Vsak, ki se malo poglubi v organizacijo proizvodnje, bo videl, da se fizično in umsko delo dopolnjujeta, da šele oboje skupaj predstavlja zaključeno celoto in da šele z obojim skupaj lahko dosežemo takšne ekonomske rezultate kot jih imamo.

Drži to, da znotraj tega umskega mehanizma v naši tovarni ni vse dobro, a drži tudi to, da znotraj neposredne proizvodnje ni vse najboljše. So delomrneži tu in tam in te je treba preganjati, ne pa gledati črno samo na upravno poslopje.

Govoriti »odpustili bomo celo upravno poslopje« je dobro samo za pogrevanje krvi, ne pa za reševanje pravih problemov. Saj niti zakonito ni, ker ni tovarna samo od neposrednih proizvajalcev v obratu, ampak je dana v upravljanje delovnemu kolektivu (kar je malo več kot samo obrat). In če umsko delo priznamo enakovredno fizičnemu, potem so tudi ljudje iz upravnega poslopja del kolektiva, zato si ne more en obrat lastiti nadpravic, da bi ukazoval celemu upravnemu poslopiju. V SFRJ smo, zato smo vsi podrejeni ustavi, ki nikjer ne pravi, da so tovarne last le neposrednih proizvajalcev (ampak so dane v upravljanje delovnemu kolektivu), zato tudi neposredni proizvajalci niso »gospodarji«, umski delavci pa neke vrste »mezni delavci«.

Zavedajmo se tega, da obstaja delite delo, pa bo marsikaj bolj jasno. TI

fizičnega, fizični pa prideluje kruh za oba. Eno je danes res, česar se moramo zavedati: obstaja že velika delitev dela. In ni pravo delo samo tisto, ki ga človek opravi neposredno za strojem ali ročno.

Praksa je najboljše dokazala, da je mnogo uspešnejša tista proizvodnja, ki je dobro planirana. Zato obstaja tudi planiranje (kar je umsko delo). Zanimivo bi tudi bilo, kakšen bi bil stroj ali orodje, če ne bi prej konstruktor izdelal načrtov. Neposredni proizvajalec bi moral biti v tem primeru najbrž veliko bolj univerzalen kot je lahko danes. Tudi tehnologija ni »pogrudnacija« delomrnežev. Enako velja za računovodstvo ali komercialno ali za kadrovske službe. Mar je bolje, da vsak sam računa, kaj se nam bolj splača delati, kaj nam prinese več denarja ali na kratko, da neposredni proizvajalec sam nabavlja, planira, dela obračune, vodi evidenco o proizvodnji in prodaja? Najbrž ne. Saj to bi bilo podobno, kot da bi po prometni mestni ulici odstranili cestne svetilke in bi vsak človek nosil v rokah svojo svetilko.

Hočem reči to, da obstaja danes že velika delitev dela (kakor v neposredni proizvodnji, tako tudi v pripravi proizvodnje) in ima vsako delo svojo vrednost. Res obstaja še ta praksa, da pri vrednotenju dela (npr. pri ana-

Vrata so se odprla. Vojaki, vse vrste vojakov za njimi jih bodo odplovile do tja, jih stlačile v barake, zapahnila vrata in naredile velik ogenj. In vsakdo med njimi bo en sam plamen. Lasje bodo goreli, kot da iz glave rastejo bakle, roke se bodo odpirale v velikih ranah, obleka bo gorela, a pri edinem oknu bo stal on — Vojak z zlatimi gumbi in se smehljaj, smehljaj.

Samo še nekaj korakov ga je delilo od barake.

Morda pa so tam otroci. Prav taki otroci kot Esti, David, Sammy, Ruth, Nicole... kot Deklica s skodelico, kot vsi tisti, ki jih je Velika deklica v vlakcu česala. Nastal bo majhen, čisto majhen plamen, plazil se bo ob robu barake kot plameneča, stoglava, tisočglava kača...

Vojak z zlatimi gumbi je stal pred barako. Položil je roko na zapah, odprl vrata

in tedaj

je z glasnim vriskom in krikom prihrumela iz barake truma ljudi. Plazili so se. Prerivali, kričali, drveli preko trga, mimo Vojaka z zlatimi gumbi, preko lesene ograje, ki so jo podrli in tekli, tekli, kot da jih z biči bijejo.

Zene!

Z iztegnjenimi rokami so divjale k vrsti, kjer so stali otroci, druga drugo odrivale, preskakovale tiste, ki so padle na tla in kriče klicale neka imena.

Bližale so se:

Otroci so v strahu stopili iz vrste, se strnili skupaj in se pomikali nazaj, tja, kjer so stali vojaki. Pri njih so iskali zaščito.

Podivjana, besneča in vriskajoča množica žena se jim je vedno hitreje bližala.

Samo nekaj korakov jih je delilo od iztisnjenih rok, od žena. Ovite v oblak prahu, so se naglo bližale. Otroci so si zakrivali obraze, se izmikali, se skušali skriti med vrste škornjev in s strahom čakali, da jih val žena preplavi.

Se vedno je stala tako kot prej, z rokami na obrazu in skrila med škornji vojakov. Ni mogla premakniti rok, ni mogla govoriti.

Mama jo je hlastno objela, jo prižela k sebi, jo obsipala s poljubi in hlipala.

»Biba, otrok moj, da si le tu, da si le živa...« je jokala in skrivala svoj obraz v njena ramena.

Biba je gledala, kako tečejo po njenih licih velike, debele solze. Gledala je obraz, ki je bil tik ob njenem. Raziskovala ga je.

Da, to je njena mama.

Morda bi jo morala poljubiti, dotakniti se je, govoriti, kaj povedati.

Toda kaj?

Stala je tako kot prej in ji dovolila, da jo objema.

Tretji dan je že minil od dne, ko so pripeljali otroke v taborišče, a Biba je še zmeraj spala. Mati ji je hladila čelo in poslušala njeno neenakomerno dihanje. Opazovala jo je in na njenem mirnem obrazu iskala odgovore na nešteto vprašanj. Zakaj ima ožgano obleko, rane na rokah? Zakaj molči? Zakaj je tako prestrašena? Zakaj je ni pogledala, objela... Ali bo sploh kdaj zvedela, kaj se je med tem časom zgodilo?

Se vedno je videla pred seboj njene prestrašene oči ob prvem srečanju, ko si je zakrivala obraz in iskala zavetja pred njo pri vojaki, kako se ji je izmikala in se nezaupno skrivala. Bala se je, bala celo takrat, ko jo je že spoznala, ko sta si stali nasproti. Pustila se je objeti, vendar lica ni primaknila, celo z glavo je trznila, ko jo je hotela poljubiti. Njeno telo je bilo stisnjeno v krč, ki je ni zapustil vso dolgo pot do barake. Položila je sicer roko v njeno dlan, a prsti se je niso oklenili in ko sta se izrinili iz gneče, jo je previdno, skoraj neopazno izvlekla. Pred vhodom v barako je za hip obstala in le čez čas,

Miriam Steiner: VOJAK Z ZLATIMI GUMBI

II

Ko so bile že čisto blizu, so se ženske začele ustavljal. Nek otrok je šepnil:

»Mama!«

»Mama?«

Tu je in nezaupljivo so gledali predse, vendar so si še vedno zakrivali obraz. Le izmikali se niso več.

Mama! je pomislila Biba. Kako čudno je to zvenelo, kot ena tistih besed, ki se nikdar ne izgovarjajo glasno. Bilo jo je sram že ob sami misli, da bi morala spregovoriti, povedati, zaklicati eni od teh žensk:

»Mama.«

In tam ji nekdo teče nasproti. Nekdo steguje roke prav proti njej, nekdo kliče:

»Bibal!«

Biba. Da, ta glas pozna. Slišala ga je že. Prav tako je klical. Bil je to glas njene mame. Davno nekoč na neki postaji, kjer je bilo vse polno ljudi, pušk in vagonov. Vse je kričalo, se prerivalo, vpilo, jokalo... Vojaki so vlekli njeno mamo proti odprtim vratom, jo porivali po neki deski k vhodu. Skušala se jim je iztrgati iz rok, bila je že skoraj v vagonu, ko se je še enkrat obrnila in hripavo zakričala:

»Bibaaa!«

Roke so se stegovale proti njej, se bližale, se je skoraj že dotikale.

Ali ni že nekoč videla te roke, prav tako stegnjene v širok objem, roke z iztegnjenimi prsti. Oklepale so se njenega telesa in jo vso prekrile v varno zavetje. Bile so mehke, čeprav so suvale okoli in se je drhte bližale.

In ta obraz, ovit v oblak prahu, objokan in nasmejan, umazan in vendar lep, ali ni to isti obraz kot tisti, ki se ga spominja: prijazen nasmejan, z dolgimi lasmi, spetimi na tilniku, obraz, ki se je tolikokrat pokazal na oknu in jo klical...

Gledala je v žensko s postrizenimi lasmi, kako ji teče nasproti, se opoteka, pada, vstaja in spet teče naprej. Gledala je, kako stoji pred njo vsa v solzah in šele takrat, ko je bil njen obraz ob Bibinem, takrat šele ga je spoznala.

ko so bili že vsi notri, se je pustila odpeljati. Mati ji je pripovedovala, kako bodo morali zdaj živeti, da morajo ubogati vojake, da morajo zgodaj vstajati... a videti je bilo, da je ne poslušala. Še predno jo je mati lahko karkoli vprašala, je brez besed zaspala. Niti pogledala je ni več, nič ni govorila. Ves čas ni povedala niti ene same besede.

Včasih se je za hip zbudila, vendar ni odprla oči in že je spet zaspala. Mati je že mislila, da se namenoma noče zbuditi, da je noče pogledati, da ne želi govoriti.

Morda pa se ji vse samo dozdeva. Utrujena je in izmučena, kdo ve kaj so z njo delali. Odpočije naj si in potem bo spet vse dobro. Tedaj šele se bo vsega zavedela. Privadila se bo na novo okolje, na to, da sta spet skupaj. Ko bo odprla oči, se ji bo nasmejala in jo spet klicala: mama. Objeli se bosta, ljubkovali, počivala ji bo v naročju in ji pripovedovala, pripovedovala...

Četrty dan se je Biba zbudila. Dolgo je gledala v visoki strop, podrsala s pogledom po lesenih stenah in počasi, kot da ima neizmerno mnogo, časa, gledala okrog.

Šele čez čas je zagledala mamo, se takoj povzdignila na ležišču in pogled se ji je razbistril, kot da se je v trenutku vsega spomnila.

Mati ji je vsa razburjena ponudila skodelico vode. Vse te dni jo je polnila za ta trenutek. Biba je samo pomohčila ustnice in zašepetala:

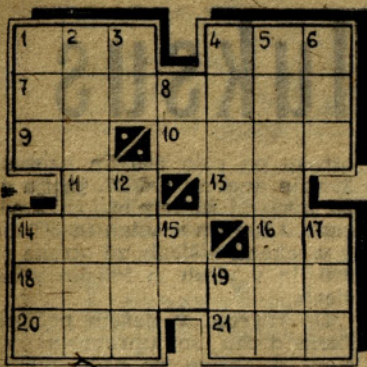
»Hvala.«

»O, moj ljubi bog,« je zaihtela mati in naslonila glavo na rob postelje. »Govori, živa je.«

Biba je gledala mamino glavo tik ob njej in vedela je, da bi morala nekaj storiti. Samo s prsti bi morala ganiti, da bi se je dotaknila in vse bi bilo dobro. Mama bi se dvignila, jo objela in ona bi objela njo.

A roka je ležala ob telesu in ni je mogla položiti na te kratke lase, ki ji niso segali dalj od tilnika.

Mati ni več jokala, vendar je še vedno naslanjala glavo na rob postelje.

Mala križanka

VODORAVNO: 1. grška črka; 4. požirek, srkljaj; 7. določeno mesto; 9. oslov glas; 10. vrsta bonbonov; 11. začetnici imena in priimka znanega slovenskega pisatelja preteklega dobe; 13. kratica za Ljudski odbor; 14. žlahtni plin, ki se uporablja za svetlobne reklame in napise; 16. primorski vzklík; 18. dekorativni predmet; 20. povratni zaimek; ime prve slovenske filmske igralkе.

NAVPIČNO: 1. pripovedne pesmi; 2. prevozni splav, prevozna ladja; 3. kratica za alpinistični odsek; 4. slog, način; 5. igra z žogo; 6. življenjska tekočina; 8. kratica za smučarski klub; 12. del voza, tudi reka na Gorenjskem; 14. del obraza; 15. predlog; 17. luka v Izraelu; 19. članek v nekaterih stalnih zvezah.

-SlaVi-

Kadrovske vesti

NOVO SPREJETI DELAVCI V MESECU JUNIJU 1965

Kiker Emilije — pogodbeno v Crikvenici; Jeršič Ferdinand — str. mesto 232; Strašek Ivan — str. mesto 265; Škorja Jože — str. mesto 446; Komplet Viktor — str. mesto 664; Pogelšek Ludvik — str. mesto 863; Kos Franc — str. mesto 265; Kvartič Rudi — str. mesto 447; Lipovšek Jože — str. mesto 664; Kok Alojz — str. mesto 323; Hobljaj Dragotin — str. mesto 233; Kvartič Rudi — str. mesto 677; Müller Rihard — pogodbeno v Crikvenici; Fridrih Branko — pogodbeno v Crikvenici; Drač Jože — str. mesto 664; Vinder Franc — str. mesto 247; Oštir Avgust — str. mesto 552;

IZSTOPI:

Ing. Nosan Franc — na lastno željo; Kladnik Leopold — na lastno željo.

POROČILI SO SE:

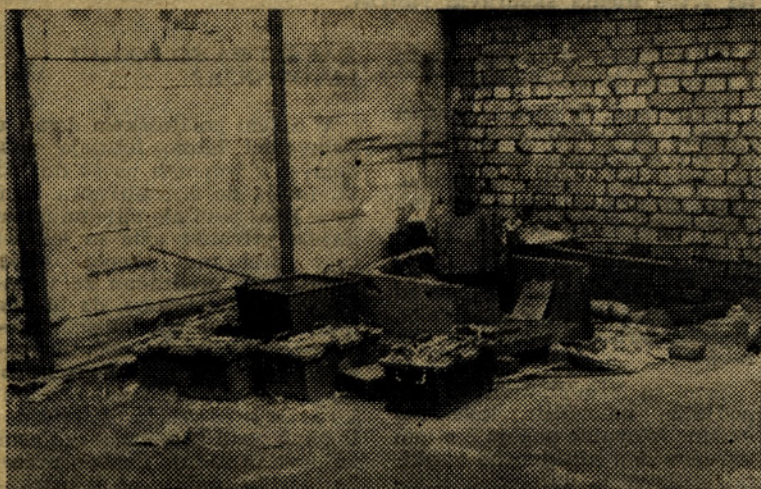
Pangerl Karolina — Žlender, Žlender Emil; Šarlah Zora — Kropušek, Juteršek Ernest; Špes Matevž, Večko Majda — Rezar.

NARAŠČAJ V DRUŽINI SO DOBILI:

Udovič Olga — hči Lidija; Rojec Anton — sin Primož; Zakošek Marjan — hči Erika; Ing. Stojš Jože — hči Darka.

Emajlreos

Časnik izhaja v okviru enote informacije vsako drugo sredo v nakladi 3.700 izvodov in ga dobijo vsi člani kolektiva brezplačno. Ureja ga uredniški odbor: ing. Danilo Fajs, Ivo Gostečnik, Tone Ivanič, Emil Jejčič, Metka Božič, Vlado Smeh in dr. Franc Zupančič. Glavni in odgovorni urednik Vlado Smeh. Naslov uredništva Celje, Mariborska 86, telefon 39-21, interna 207. Tisk in klišaji ČP »Celjski tisk« Celje.

Ena izmed stvari, ki so jih obiskovalci zapazili pri ogledu podjetja ZANUSSI REX v Italiji, je bil vzoren red na vsakem koraku. Upamo, da fotoreporter v prihodnje ne bo več našel podobnih motivov za objavo v časniku. (Foto LT »Emajl«)

IZID

natečaja za spremembo naziva firme podjetja.

Strokovna žirija je po pregledu in ocenitvi v razpisnem roku dospelih predlogov izbrala kot najboljše predloge za naziv firme podjetja:

EMO — Emajlirnica, metalna industrija in orodjarna šifra »Kajuhovec« — I. nagrada;

CEKO — Celjski kombinat kovinskih in kemičnih izdelkov šifra »25530« — II. nagrada;

KOPIN — Kovinsko predelovalna industrija, šifra »Triglav« — III. nagrada.

Predlagatelji pod zgoraj navedenimi šiframi naj predložijo najkasneje v roku 30 dni strokovni žiriji svoje naslove in dokazila, glede identitete svojih predlogov.

Strokovni žiriji je v razpisnem roku 305 predlagateljev predložilo preko 700 predlogov za naziv firme podjetja ter je velika večina predlogov bila izločena že pri širšem izboru zaradi tega, ker v predlogih niso bile upoštevane glavne dejavnosti, za katere je podjetje registrirano.

Strokovna žirija

Novosti v naši KNJIŽNICI

RACIONALNO projektiranje tehnološkega rasporeda strojeva i uređaja. Zagreb 1964.

MEHANOGRAFIJA in operacijsko raziskovanje. Ljubljana 1964.

JUGOSLOVENSKI čelik. Zagreb 1964.

LAIRD D. A., E. C. Laird: Praktična poslovna psihologija. Zagreb 1964.

KOMUNIKACIJE u industriji. Zagreb 1964.

KEKIĆ Z.: Kibernetika. Zagreb 1962.

SIGNALI opasnosti za rukovodilce poduzeća. Zagreb 1964.

GIRARD J. M.: Monogram sa tri promenljive veličine koji služi za kontrolu operacije jedne radne organizacije. Zagreb 1964.

PITANJE organizacije u polukontinuiranoj proizvodnji. Zagreb 1965.

Mouget M. S.: Nagradivanje u tvorničkim službama održavanja. Zagreb (b. l.).

Clerici C.: Novi problemi i novi vidovi rasvjete u mašinstvu. Zagreb (b. l.).

ROFORT M.: Odnosi. Održavanje-amortizacija kod rješavanja problema rukovođenja postrojenjima. Zagreb (b. l.).

KAKO poboljšati unutrašnji transport u industrijskim poduzećima. Zagreb 1964.

GAUŠ B.: Normativi vremena za remonte radove. Zagreb 1964.

GAUŠ B.: Priprema rada za remonte radove sa dokumentacijom.

PLANIMETRIJSKI raspored industrijskih postrojenja s gledišta funkcionalnosti unutrašnjeg transporta. Zagreb (b. l.).

NOVAK M.: Teorija i praksa procjene rada. Zagreb 1961.

NOVOSEL P.: Procjenjivanje uspešnosti radnika. Zagreb 1962.

VILA A.: Organizacija preventivno-planskog remonta. Zagreb 1964.

ORGANIZACIJA, planiranje i ekonomika energetskog gospodarstva. Zagreb (b. l.).

ORGANIZACIJA gospodarjenja alatom. Zagreb 1964.

ORGANIZACIJA i ekonomika skladištenja. Zagreb 1964.

Zahvala

Aktivu ZB se iskreno zahvaljujem za pomoć ob smrti moje hčerke.

Dragica Čander

Letni oddih ni več samo luksus

Albin Lesjak je kot predsednik komisije letos storil veliko za ugodno letovanje

Sonce, zrak in voda! Izrek je star, vendar vedno bolj pomemben za vse, ki živijo v mestih in predvsem za nas, ki delamo v industriji. Čeprav to komaj opazimo, je v našem ozračju obilo prašnih delcev, industrijskih plinov in hlapov. Na cestah se k vsemu temu pridružujejo še škodljivi izpušni plini bencinskih motorjev in asfaltni prah. Mimo tega se človek vedno bolj zapira med štiri stene in vdihava cigaretni dim, vse več presedi, niti otroci ne hodijo več bos, konfekcijska obutev je zvečina preozka in zato neprimerna, vse pogosteje se oblačimo v perilo in nogavice iz plastičnih vlaken, ki slabo prepuščajo zrak — in še in še postajamo sužnji civilizacije ter žrtve njenih škodljivih vplivov.

Ali je torej oddih na morju in v planinah res samo luksus?

Sonce, zrak in voda — naj bi pomenil nam, otrokom industrijske ere več kakor samo parolo za deset dni oddiha na morju, iskati jih moramo skozi vse leto in ob vsaki možni priliki, če hočemo ostati zdravi. Žal je letni dopust skoraj edini čas, v katerem se večina ljudi vsaj delno naužije blagodatnega svežega zraka, sončnih žarkov in kopeli v naravi.

Zato so samoupravni organi podjetja omogočili kolektivu ugodne letovalne pogoje z nizom ukrepov in s sorazmerno visokimi sredstvi za opremo počitniškega doma in za regresiranje letovanja.

KAKŠNI PA SO POGOJI LETOVANJA?

V našem počitniškem domu v Crikvenici lahko letujejo naši delavci v izmenah po 10 dni od 17. junija do 5. septembra. Ker so se letos povišale najemnine za najete privatne sobe in ker so cene prehrane precej višje, predvideva predračun že vnaprej določeno izgubo, da bi bile letovalne cene ugodnejše. Seveda pa bi se izguba občutno povišala, če počitniški dom ne bi bil polno zaseden. Izguba se lahko krije le iz sklada osebnih dohodkov, zato so penzijske cene za prvo in zadnjo izmeno precej znižane in znašajo ob upoštevanju regresa samo 800 din dnevno v vilah in weekend hišicah, za

otroke pa celo 500 din oziroma 200 din dnevno. Od 27. junija do 26. avgusta stane penzion za odrasle 1.100 din v vilah in 800 din v weekend hišicah, za otroke pa 800 din v vilah in 500 din v hišicah.

Do regresa v našem počitniškem domu so upravičeni vsi člani kolektiva, po njih vzdrževani svojci brez lastnih dohodkov, naši vajenci in štipendisti ter naši upokojniki. Drugeje zaposleni družinski člani naših delavcev plačajo torej po 500 din višje zneske za oskrbni dan, razen če prinesejo od svojega podjetja potrdilo o regresu, do katerega so upravičeni. Formularje za tovrstna potrdila dvignejo pri referentu za oddih.

Regres se prizna za najmanj 7 in največ 10 dni neprekinjenega letovanja.

Za razliko od mnogih drugih delovnih organizacij, izplačujemo regres tudi tistim našim delavcem, ki letujejo drugje. Potrebna potrdila o upravičenosti do regresa oziroma podrobnejša navodila daje referent za letovanje.

Ob vpisu v naš počitniški dom se plača 1000 din kavcije za odraslega in 500 din za otroka. Če prijavičenec odpove letovanje najpozneje 14 dni pred nastopom oddiha, dobi povrnjeno 80 % kavcije, po tem roku pa edino v primeru bolezni in na podlagi zdravniškega potrdila.

Kakor že več let zapovrstjo, smo tudi v tej sezoni omogočili brezplačen oddih za 97 članov kolektiva, ki jih predlaga zdravstvena služba, ker že dalj časa delajo na zdravju škodljivih delovnih mestih, nadalje za izčrpane in zdravstveno ogrožene delavce, za socialno šibke in za bolne člane ZB NOV. Prav tako je določenih 400.000 din kot prispevek za letovanje otrok socialno šibkih delavcev. Ti otroci bodo letovali v Baški Dragi in v našem počitniškem domu delno po zelo znižanih cenah, delno pa tudi brezplačno. Jože Keber

PRVO MEDOBCINSKO POSVETOVANJE V CELJU

Sofinanciranje po principu: daj-dam

Na pobudo predsednika celjske občinske skupščine Marjana Učakarja je bilo konec aprila v Celju prvo posvetovanje o medobčinskem sodelovanju. Na posvetovanju so razpravljali o financiranju nekaterih kulturnih ustanov v Celju, ki imajo širši medobčinski značaj. Posvetovanjja so se udeležili predstavniki vseh občinskih skupščin s področja bivšega celjskega okraja razen iz Slov. Konjic, Sentjurja in Smarja. Navzoči so bili tudi predstavniki vseh zainteresiranih ustanov.

POSVETOVANJA, STALNA OBLIKA SODELOVANJA

Tov. Marjan Učakar je ugodoma poudaril, naj bi bila taka posvetovanja v bodoče stalna oblika sodelovanja in dogovarjanja med občinami o problemih, ki so skupni za več občin. Posvetovanja naj bi bila vsak mesec in vsakokrat v drugi občini.

Na tem posvetovanju so obširno in temeljito proučili probleme in sprejeli tudi ustrezne zaključke le za 2 instituciji, in sicer Celjski teater ter Slovensko ljudsko gledališče v Celju. Ker je za obravnavo ostalih kul-

turnih ustanov zmanjkalo časa, so se dogovorili, da se bodo ponovno sestali v Celju že med 10. in 15. majem. Takrat bodo obravnavali še knjižnici, muzeja in zavod za spomeniško varstvo.

LETOS NI PRIČAKOVATI BISTVENIH SPREMENB

Ko so razpravljali o medobčinskem financiranju, so ugotovili, da v letošnjem letu ne bo možno v tem pogledu napraviti bistvenih premikov, ker so občinska proračunska sredstva že razdeljena. Za drugo leto pa se bodo še letos pogovorili, katere kulturne institucije bodo občine financirale. Pri tem so menili, da se bo z medobčinskim sodelovanjem okrepi tudi družbeno upravljanje v teh institucijah, kar bo vplivalo na programe dela ter nadaljnji razvoj teh kulturnih ustanov.

OKREPITI MEDOBCINSKO SODELOVANJE

Medobčinsko sodelovanje in financiranje na tem področju doslej ni bilo dovolj razvito in učinkovito. Če bi pustili še na-

prej neurejene odnose, bi te institucije gotovo izgubile perspektivo za nadaljnji razvoj in bi stagnirale. Kljub številnim resolucijam in priporočilom, tudi občinskim, bi te ustanove počasi hiralale. Tudi ni prav, da vodilni ljudje v teh ustanovah zapravljajo veliko časa za reševanje finančnih vprašanj, namesto da bi se posvetili programskemu delu.

RAZŠIRITEV

SAMOPOSTREŽNE TRGOVINE NA OTOKU

Na zadnji seji sveta za terciarno dejavnost so obravnavali tudi adaptacijo samopostrežne trgovine na Otoku. Člani sveta se niso strinjali, da bi samopostrežno trgovino razširili na račun zmanjšanja bifeja. Menili so, da bi naj trgovino razširili na račun skladišča, zraven pa naj bi dodali novo skladišče.

USLUŽBENI SERVISI PRIKLJUČNI K OBNOVI IN ELEGANTU

Svet za terciarno gospodarstvo je na zadnji seji dal soglasje k

sklepom krajevnih skupnosti, da uslužbeni servisi z 31. marcem prenehajo samostojno poslovati. Gradbeni servisi se bodo priključili k podjetju »Obnova«, šivalnice, krpalnice, pralnice in kemična čistilnica pa k podjetju »Elegant« v Celju.

ZDRUŽITEV NEKATERIH OBRTHNIH PODJETIJ

Svet za terciarno gospodarstvo je predlagal občinski skupščini, da potrdi sklep delavskega sveta podjetja »Obnova« in podjetja slikarstvo »Dom«, da se slednje podjetje priključi k »Obnovi«. Prav tako je predlagal, da se podjetje »Šivalnica« priključi k podjetju »Elegant«.